

PROSPECTIVA QUÈ PASSARÀ EN BIBLIOTECONOMIA I DOCUMENTACIÓ DURANT EL 2005-2006?

Consell Editorial

Amb la col·laboració de **Mercè Cabo, Àlex Cosials,
Montserrat Espinós**

Biblioteca escolar

La situació de voluntarisme d'alguns mestres i professors, AMPA i certes administracions locals que han anat impulsant, no sense dificultats, alguns projectes de biblioteques escolars es pot veure amplificada per l'efecte de dues iniciatives del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, que és la principal entitat competent en matèria d'educació no universitària: d'una banda, l'inici del programa d'innovació educativa Puntedu per a la millora de la biblioteca escolar i, de l'altra, la implementació del nou sistema d'automatització per a les biblioteques escolars, l'*ePèrgam*, actualment en fase de proves.

Pel que fa a aquesta primera convocatòria d'ajuts per a biblioteques escolars de la qual es beneficiaran 300 centres educatius de 8 zones d'actuació prioritària —i que es repetirà els propers cursos—, suposa una experiència pilot que pot servir per desenvolupar experiències de bones pràctiques de foment de la lectura, de les activitats curriculars a partir de la biblioteca escolar i de la formació d'usuaris entre l'alumnat.

La implementació de l'*ePèrgam*, nou aplicatiu basat en el web que millora substancialment les prestacions del *Pèrgam* clàssic, facilita les tasques d'anàlisi documental —al permetre incorporar registres del catàleg de la xarxa de biblioteques públiques de la Diputació de Barcelona, a partir del número ISBN— i incorpora diverses utilitats per crear al web diversos recursos bibliogràfics.

El proper curs representa també una oportunitat per explorar les possibilitats de relació entre biblioteca pública i escola. En aquesta línia s'ha creat un laboratori a iniciativa del CERC de la Diputació de Barcelona. Així mateix, es podrà potenciar el rol dels Centres de Recursos Pedagògics (CRP), que podrien dinamitzar el treball cooperatiu entre diferents biblioteques escolars d'una mateixa zona, estimular projectes, detectar necessitats formatives i servir materials d'interès, així com facilitar els lligams entre les biblioteques públiques i l'escola.

També es preveu la creació d'un portal per donar accés als diferents materials i experiències desenvolupats per les 300 biblioteques escolars del programa Puntedu, mantingut des del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Els reptes són grans atesos el precari punt de partida i l'escala de les actuacions que s'ha de portar a terme. Tanmateix, les bones pràctiques d'aquests projectes pilots poden estimular un canvi educatiu on es passi d'un model basat en el llibre de text com a recurs pràcticament únic, a una pedagogia més activa on la biblioteca escolar sigui un dels pols d'aprenentatge de les escoles i instituts per a totes les matèries, a més de dinamitzar el gust per la lectura i desenvolupar les competències en l'ús de la informació entre els alumnes.

Biblioteca pública

El canvi de govern autonòmic que es va produir el 2004 fa preveure importants canvis territorials i polítics que afectaran no només a les biblioteques públiques, sinó també tot el Sistema Bibliotecari de Catalunya.

Es preveuen canvis per articular una xarxa nacional formada per 7 xarxes territorials coordinades per serveis regionals de suport.

En l'àmbit de la lectura pública és probable que amb el canvi de sistema informàtic (en el qual estan immerses les principals institucions bibliotecàries del país) es dibuixi un nou panorama de relacions entre les dues principals xarxes bibliotecàries del país: Generalitat de Catalunya i Diputació de Barcelona. Aquest nou escenari de relacions està recolzat per l'Acord de Govern aprovat el 20 de juliol de 2004 per a la millora i modernització del Sistema Bibliotecari de Catalunya en el període 2004-2007.

És molt probable que continuem el camí cap a l'oferta de serveis nacionals com ara un catàleg col·lectiu, una central de préstec nacional o el carnet únic per a tots els usuaris. El nou sistema informàtic permetrà ampliar l'oferta de serveis virtuals als usuaris, facilitant l'accés a la informació i els serveis bibliotecaris a tots els ciutadans independentment del seu lloc de residència a través de sistemes moderns i de qualitat.

Per altra banda, la Biblioteca pública haurà d'enfortir el seu paper d'agent social actiu i haurà de satisfer noves necessitats com ara l'oferta de serveis per a sectors socials amb problemes d'inclusió social, com ara immigrants, o l'oferta d'espais per a l'autoaprenentatge al llarg de la vida.

Biblioteca universitària

En l'àmbit espanyol, la principal plataforma de cooperació interbibliotecària en l'àmbit universitari, REBIUN, es troba en un procés de consolidació de la seva estructura organitzativa. REBIUN és la primera sectorial de la CRUE (Conferencia de Rectores de las Universidades Españolas) que compta amb una persona de plantilla (coordinadora tècnica). Aquest fet permet augurar que el Plan estratégico 2003-2006 es portarà a terme amb resultats satisfactoris per a la millora dels serveis bibliotecaris de les universitats espanyoles.

Els objectius estratègics es van materialitzant a través de la realització dels objectius operatius anuals. Pel que fa al d'impulsar la construcció d'un nou model de biblioteca universitària com a CRAI (Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació), se celebren unes jornades anuals, que es portaran a terme fins a la finalització del pla estratègic, dedicades a la reflexió, l'anàlisi i la difusió dels diversos conceptes relatius al CRAI. Pel que fa al de la contractació de recursos electrònics, cal destacar la primera llicència d'àmbit estatal gestionada per la FECYT (Fundación Española Ciencia y Tecnología) d'un producte clau per als investigadors, Web of Knowledge, que té una durada prevista de cinc anys i que obre la porta a altres contractacions de recursos electrònics per a la comunitat científica espanyola.

ANECA (Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación) continua amb les convocatòries de certificacions i de subvencions de les biblioteques universitàries espanyoles. Respecte als processos d'avaluació, prepara una guia basada en el model EFQM (European Foundation for Quality Management) per aplicar en els propers anys.

En l'àmbit català, i en relació als processos d'avaluació, AQU Catalunya (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) elabora una guia específica que permetrà engegar una nova avaluació transversal de les biblioteques universitàries catalanes el 2006.

L'Acord per a la millora i modernització del Sistema Bibliotecari de Catalunya en el període 2004-2007, aprovat pel Govern de la Generalitat de Catalunya el 20 de juliol de 2004 ha permès que tres departaments (de Cultura, d'Educació i d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació) de la Generalitat de Catalunya treballin conjuntament per seleccionar i adquirir un programari nou de gestió bibliotecària. En aquest procés, s'ha treballat també conjuntament amb la Diputació de Barcelona. Aquesta iniciativa conjunta ha fet possible l'adquisició d'un aplicatiu per a tot el sistema bibliotecari de Catalunya. La seva implementació està prevista per a finals del 2005 i durant el 2006. Aquest fet representa un pas endavant importantíssim per al Sistema Bibliotecari de Catalunya i permet pronosticar un gran impuls en la seva modernització i en la millora general dels serveis bibliotecaris.

D'altra banda, la Biblioteca Digital de Catalunya (BDC), un dels camps estratègics d'actuació del CBUC, rebrà també un impuls molt considerable amb la posada en marxa de noves eines informàtiques que milloraran la gestió i l'accessibilitat dels recursos, i amb la contractació de nous recursos.

En les línies d'actuació del CBUC, es consolida la creació i la posada en funcionament de dipòsits institucionals (TDX, Recercat, RACÓ i CLACA) que representen la presència de la producció científica i cultural catalana a Internet. Hom preveu que els dipòsits institucionals creixeran notablement i es consolidaran en els propers anys.

Biblioteques especialitzades

L'Acord de Govern aprovat el 20 de juliol de 2004 per la millora i modernització del Sistema Bibliotecari de Catalunya en el període 2004-2007 preveu l'agrupació de les biblioteques de Catalunya en xarxes i afavorir el treball cooperatiu entre elles.

Algunes biblioteques especialitzades ja formen part del CCUC i d'altres com les biblioteques especialitzades de la Generalitat formen part d'un catàleg Col·lectiu (BEG), coordinat per la Biblioteca de Catalunya.

El treball en xarxa entre aquestes biblioteques encara no està normalitzat i es preveu que s'iniciï cap a finals del 2005 i començaments del 2006.

L'actual govern té la intenció de promoure sinèrgies indispensables per a la modernització en profunditat dels diferents components del sistema bibliotecari de Catalunya.

El futur canvi de sistema informàtic que es preveu durant el 2005 també afectarà a les biblioteques especialitzades lo qual permetrà ampliar l'oferta de serveis presencials i virtuals als usuaris i fer-les més visibles a la xarxa.

Empresa

Els propers anys, i ja des del 2005, seran uns anys de moviments en l'entorn de la informació empresarial.

Aquest dinamisme trobarà el màxim exponent en la creació i consolidació dels observatoris tecnològics i sectorials liderats per les administracions públiques, estatal i autonòmiques, i per les associacions i *clusters* sectorials.

Aquests observatoris seran la resposta lògica a la necessitat informacional d'uns sectors estratègics i emergents, que hauran de basar part de l'èxit de la seva competitivitat en l'aplicació de la vigilància tecnològica i la intel·ligència competitiva.

Ja el 2005 es preveu que serà un any en què els professionals de la informació hauran de reforçar el seu paper d'intermediació en la cerca i obtenció d'informació. En un moment en què sembla que amb Internet la informació és a l'abast de tots, es fa més necessària que mai la figura dels documentalistes experts en localització i obtenció d'informació rellevant i amb criteri, en definitiva, experts en informar, però també en *formar*. Enmig d'aquesta «googlelització» calen professionals que, a més de conèixer i saber trobar informació a través d'Internet, com una eina més de la feina, ensenyin a destriar la informació fiable del soroll a la xarxa.

També veurem com les empreses demanen cada cop més sistemes integrats de gestió de tota la informació i coneixement que generen i com part d'aquesta demanda la canalitzaran cap als seus departaments de documentació i informació. És aquest un gran camp d'actuació per a la nostra professió, on podem oferir un bagatge i uns coneixements extremadament útils i profitosos.

És cada vegada més clar, sobretot en el món empresarial, que la informació és fonamental per assolir els objectius empresarials. Davant l'enorme allau d'informació que arriba a l'empresa i, al mateix temps, la gran quantitat d'informació que l'empresa genera, calen professionals que coneguin, gestionin, cerquin i trobin la informació adient i rellevant en un món tan dinàmic i en el qual les decisions informades s'han de prendre, en moltes ocasions, amb molta rapidesa. El paper dels documentalistes hauria d'aconseguir ser fonamental en tot aquest procés. Caldrà, però, que les empreses en siguin conscients.

Universitat

En l'àmbit de la formació universitària, el 2004 ha seguit presidit per la famosa Declaració de Bolonya acordada el 1999, també coneguda com a procés de construcció d'un espai europeu comú en educació superior. Durant el 2004 i principi del 2005 van aparèixer dos decrets que han començat a delimitar la línia que perfila l'orientació que es donarà a aquest procés des d'Espanya. Es tracta dels reials decrets de grau i postgrau (25 de gener de 2005), que descriuen l'estructura general dels nous títols.

A continuació, es van crear diverses subcomissions que van estudiar quines titulacions havien de formar part del catàleg bàsic del nou model. Alguns dels seus informes han estat molt polèmics perquè han recomanat la desaparició dels títols d'humanitats, filologia catalana o història de l'art. En aquesta primera fase s'ha aprovat el títol de *Biblioteconomia i Documentació* amb el seu nom tradicional, tot i les recomanacions del llibre blanc elaborat pels centres universitaris que proposaven la denominació *Informació i Documentació*.

A partir d'aquí, el Consejo de Coordinación Universitaria del Ministeri d'Educació i Ciència haurà d'establir definitivament quin és el catàleg de títols de grau i quins seran els seus continguts bàsics. En el cas d'Informació i Documentació, caldrà veure si se segueix, o no, les indicacions aprovades per totes les universitats espanyoles que van sorgir del projecte del llibre blanc subvencionat per l'ANECA. Aquestes directrius han d'indicar quines són les matèries troncales (obligatòries per a tot l'estat), quina serà la seva assignació de crèdits i quines àrees de coneixement les podran impartir. També assenyalaran el percentatge de crèdits per a les assignatures obligatòries (ho són només en una universitat i no pas a tot l'estat), les optatives i les de lliure elecció. Caldrà veure també si es tracta d'una titulació de tres o de quatre anys.

Aquest procés està endarrerit i està previst que el curs 2007-2008 puguin començar-se a impartir els nous títols de grau. Pel que fa als postgraus, la previsió apunta que el seu inici serà el curs 2006-2007. Es tracta d'uns estudis que han de ser aprovats per les comunitats autònomes. Es calcula que, en el cas de Catalunya, aquestes aprovació es pugui produir abans de que acabi l'any 2005.